

Inhoudsopgave:

Inleiding	2
Het schrijven van het toneelstuk	4
Het toneelstuk	1. t/m 10.
De rolverdeling	6
Het oefenproces	9
De spelers, hun rol en ontwikkeling	12
Getuigschriftspreuken	17
Afronding	18

Inleiding

Bij het kiezen van het onderwerp voor een werkstuk heb ik gezocht naar iets dat direct met het werk in de klas te maken had. Mijn klas was op dat moment rommelig op sociaal gebied. Er waren vaak ruzies onderling, verliefdheden, jaloezie en onzekerheid. De groep bestaat voor een groot deel uit kinderen die eerder neigen naar het kleinhoofdige - dan naar het groothoofdige type. Ik wilde nog een toneelstuk spelen dat jaar en was tegelijk met het zoeken van een onderwerp, bezig met het zoeken van een geschikt toneelstuk. Dat vond ik niet en ik besloot het zelf te schrijven en koos het meteen maar als werkstukthema.

De vragen die ik me daarbij voorlegde waren:

- Kunt het om in het rommelige sociale klimaat in de klas, door het spelen van een toneelstuk over vriendschap en trouw, wat meer harmonie te brengen?
- Hoe verloopt het instudeer- en oefenproces van een toneelstuk in deze "klas met kleinhoofdige tendens"?

Het brengen van harmonie in deze groep probeerde ik

getijch voor te bereiden, door het schrijven van speciaal
daarop gerichte getuigschrift spreuken. Deze spreuken zal
ik ook in dit werkstuk bespreken en opnemen.

Het schrijven van het toneelstuk Gilgamesj en Eabani

Het onderwerp kiezen was de eerste stap. Gedurende het schooljaar neem je je klas waar; opmerkingen, reacties op de verhalen vallen op of niet en laten een indruk achter, van de mate van verbondenheid van de leerlingen met de stof.

Het verhaal van Gilgamesj en Eabani was het eerste waar de vraag bij rees of we daar een toneelstuk over gingen spelen. Later werd die vraag nog twee keer gesteld en wel bij de Argonauten en Herakles. Het is kortom een klas met gevoel voor drama en heldenmoed. Ahtie spreekt hen aan.

Het Gilgamesj epos bleef zich bij mij aandienen als mogelijkheid en rond Pinksteren schreef ik het stuk achter elkaar op. Een rolverdeling speelde daarbij nog niet door mijn hoofd. Wat wel van belang was, was het motief van de vriendschap. Vriendschap en ruzie waren dit schooljaar ('92-'93) twee thema's die zich telkens weer deden gelden en die het hele jaar kleurden. Er waren veel wisselingen maar ook trouwe verbintenissen.

Hoe vijandschap in zeer trouwe vriendschap kan veranderen en zo vreugde maar ook verdriet kan laten ontstaan,

hoe leven en dood met elkaar verbonden zijn, het toont zich in het Gilgamesj epos en in het klein in de klas.

Een paar kinderen hadden het moeilijk dit jaar i.v.m. een late tiende jaars crisis. Zij kunnen zich misschien spiegelen aan de eenzaamheid van de grote koning, die "lonely at the top" van het rijk staat, zoals zij aan de top van hun wereld staan.

Rollen :

Gilgamesj	Koning van Oeroek
Eabani	Zijn vriend
Ishtar	Godin
Priesteres	van Ishtar
Raadgever	van de Koning
Anoe	Hemel god, vader van Ishtar
Choembaba	Monster van het cederwoud
Wachter	van het cederwoud
1 ^e jager	
2 ^e jager	
Hemels tier	gezonden door Ishtar
Volh	
4 Winden	
Paliswachters	van de Koning

Gilgamesj en Eabani

toneelstuk voor de 5e klas

1e scène: Bij de tempel van Isjtaz.

Volk: O grote jager!
O Gilgamesj koning
Bescherm onze stad!
Bescherm onze woning!

Raadgever: (heimelijk tegen publiek) En laat onze vrouwen en meisjes
met rust
uw onrust zij in de jacht gesust.

Gilg. Laat Isjtaz uw Godin u beschermen
Zij zal zich met liefde over u ontfermen
Ik heb haar niet nodig.
Ik ben eën derde mens en twee derde God
Haar hulp is voor mij overbodig. (verlaat het toneel)

Volk: Gilgamesj spot met de grote Godin!
O Isjtaz neem ons dat niet kwalijk!

Isjtaz: Wees niet bang volk van Oeroek
U heeft geen schuld.
Anoe mijn vader O help mij
Ik heb geen geduld
Gilgamesj moet bidden voor de spot
Die hij uitte, voor mij, een God.

Anoe Een mens wordt geschapen
zo sterk als de koning
Leven zal hij van vruchten en honing.
Tussen de dieren op het veld

Hij wordt uw strijder, Eabani, uw held

Ishtar: Heb dank mijn vader. Gezegend de man
Die Gilgamesj roer mij overwinnen kan!

2e scène: In het paleis van de koning

Jager: Een mens zag ik geweldig groot
Die niet toestaat, dat ik dieren dood,
Mijn netten en vallen, verscheurt en vernielt
Daarna vredig tussen de dieren in knielt
Om te drinken met hen bij de waterplants.

Gilg.: Is dit waar of slechts malle praat?
Beschrijf de man - hoe ziet hij eruit?

jager: Groot is hij, vrij donker van huid
Zijn haar groeit als een dieren vacht
Zijn ogen zijn als sterren der nacht
Tussen de dieren voelt hij zich thuis
De steppe, de hemel, zij vormen zijn huis.

Gilg.: Die man moet ik vangen. Ik ga er op af.

Raadgever: Heer koning wie is het die deze raad aan u gaf?
Door wildheid zou u de dier-mens j verjagen
Wij willen eerst Ishtar om raad nu vragen. (gaat en komt
terug met priesteres van Ishtar)

Priesteres: Ishtar geeft u de volgende raad:
Het is wijs als een vrouw naar hem toe gaat
Die geeft hem voedsel van wat mensen eten
Geen dier zal daarna nog van hem willen weten.
De vrouw zal hem dan in zijn eenzaamheid troosten

En hem naar u Heer in de stad toe loodsen."

Gilg.

Zo zal het gaan
Jager wijs haar de weg.

(alton af)

3e scène Bij de stadspoort

Eabani en priesteres komen daar aan.

Eabani:

Ik leerde uw taal en uw voedsel te eten
Maar hoe moet ik nu mijn vrienden de dierren vergeten?

Priesteres:

Kom, hier in de stad kunt u eten en drinken
En zult u ook nieuwe vrienden vinden.

(Gilgamesj komt op)

Maar die man is uw vijand daar moet u mee strijden
En onze Godin van die spotter bevrijden.

Gilg.

Daar is de man waar ik op wacht
Ja, zijn ogen zijn als de sterren der nacht
Zijn lichaam behaard, zijn spieren vol kracht
Maar na ons gevecht is die man in mijn macht.

(Zij gaan naar elkaar toe en vechten) (volk licht toe)

mannen:

Gespannen bekijken wij mannen van Oeraek
't Gevecht van drie strijders zo groot en zo kloek
't Dreunt door de stad
Angst aan jagend is dat voor de vrouwen en meisjes
Die blijven liefst binnen

Vrouwen O wat moesten wij zonder de mannen beginnen
(lachend)

1^e vrouw: Geweldig is Gilgamesj

2^e vrouw: En kijk Eabani. Zijn knuisten en vuisten gebruiken
dat kan ie!

1^e vrouw Ze zijn even sterk

Geen krijgt d'ander er onder

3^e vrouw Het licht of het onweert, zo'n vreeslijk gedonder!

2^e vrouw Ja. Ishtar bescherm ons tegen geweld

3^e vrouw Kijk eens, de koning heeft de ander geveld!

Eabani: Een koning zijt gij, als geen ander zo sterk
Door zonnegod Entil bestemd voor uw werk.

Gilg.: Mijn vriend laat ons trouw zijn voor altijd.
Ik wil u als metgezel nooit meer kwijt.
Van nu af aan zullen wij samen strijden
Mijn vriend en mijn broeder, blijf aan mijn zijde.

4e scène: Op weg naar en in het Cederwoud.

Gilg.: Ten strijde zullen wij trekken. Sjamasj
Bescherm ons en weer het ongeluk af
laat ons behouden terugkeren naar de stad.

Eabani: Volg mij. Ik ken het woud en de wegen
Na bergen en velden dan komen wij tegen
Het monster Ohoembaba in 't Cederwoud
Hij is gevaarlijk en eeuwenoud.
Maar jij bent sterk, samen zijn we machtig
Geen mens of dier is ons te krachtig.

(Ze nemen een bijl en lopen zijgend tot bij het woud)

Gilg.: Daar is de wachter van het woud
Ik ga niet graag bij hem op bezoek

Eabani: Kom op Gilgamesj, held van Oeroek
haat ons gaan en de wachter doden.

Gilg.: Wij moeten snel zijn en voorkomen
Dat hij bij zijn bescherming kan komen
Zeven jassen heeft hij dan om zich heen
Nu is hij nog zwak, hij heeft er maar één.

(Ze stormen op hem af)

Wachten: Help Choembaba, help als je het hoort!
Ze overvallen mij hier bij de poort!

Gilg.: Gedood is hij, niet zal hij meer storen
Nu opgelet of we Choembaba ook horen.

Eabani: 't Is stil in het woud. Waarom komt hij niet?

Gilg.: Een ceder omhakken, dat doet hem verdriet
Hij komt het verlies dan wreken

Eabani: Dat is slim van je bekeken
Maar nu wil ik rusten. Misschien zijn er dromen
Die ons voorspellen wat er nu gaat komen.

(Zij rusten)

(Gilgamesj schuift wakker)

Gilg.: Vriend riep je mij, waarom schrik ik zo
Je moet naar me luisteren. Ik had een droom:
De hemel sneeuwde, de aarde dreunde
Het onweer bedaande, het duister trok weg

De bliksem flitste, het vuur laaide op
 En vloedgolven sloegen wild over de kop
 Het licht en het vuur waren spoedig verdwenen
 En as viel tot slot als een regen omlaag.

Eabani:

Dit is ^{een} goed teken. Die droom die is goed.
 Wij gaan nu een hande strijd tegemoet
 maar zullen aan het einde Choembaba verslaan
 Hij zal als je droom tot as slechts vergaan
 haat ons nu onze bijlen pakken
 En de cederboom omhakken.

(zij hakken in de boom, Choembaba komt)

Choembaba:

Wie is daar gekomen
 Beschadigt mijn bomen
 De muore bomen die ik verzorg?

Gilg:

Help ons Sjamasi in deze strijd!

stem v.

Sjamasi:

Ik zal helpen. Wees niet bang.
 Storm- en wervel-, zand- en vreeswind kom gezwind
 en jaag Choembaba!
 (winden komen en wervelen op Choembaba heen)

Choembaba:

Help! Ik geef mij over Heer. Wees mijn meester
 maar strijd niet meer!

Eabani:

luister niet, maar dood hem snel.

Choembabas

Vaile schurk. Ik krijg je wel! (Hij grijpt Eabani)

(Gilgamesj slaat met zijn strijdbijl en verstaat Choembaba)

Eabani: Mijn leven heb je nu gered
Zijn hoofd nu op je speer gezet.

Getg: Sjamasj heb dank van de hulp van de winden
Wij zullen er nu een offer vinden
Maar Tsjtar komt onze dank niet toe
Dan helpt zij eens, dan staat ze weer toe...
Ik zeg haar priesteres straks weer
Dat ik Tsjtars liefde niet begeer!

Eabani: Pas maar op voor Tsjtar vloek.
Kom vriend we gaan terug naar Aervok.

5e scène Tsjtars tempel

Tsjtar: Anoe, hemelvader groot
Nu eis ik van één van hen de dood.

Anoe: Is dit niet je eigen schuld?
Zelf stuurde je hem zijn vriend
Heeft hij dan nu de dood verdiend?
Mijn lieve dochter heb geduld.

Tsjtar: Dat heb ik niet. Hij deed me verdriet.
Geef aan mij de Hemelstren
Zodra hij gedood wordt door dat dier.

Anoe: Leidt hem dan omhoog naar de velden
Als uitdaging voor de twee stoere helden.

6e scène Bij de stadspoort en op het veld

Jager: Een ondraer woedt op de steppe Heer
 Het grasland is niet veilig meer.
 Gij zijt de sterkste en machtigste hier
 Heer overwin voor ons de stier.
 Zijn vurige adem is giftig, Hij doodt
 honderden mensen. Onze nood is groot.

Gilg: Ga mee Eabani mijn broeder
 Wij strijden maar wees op je hoede.
 De hemelstier stuwde ons Tsjtar in woede.

(Zij gaan en op af)

Volk: De stier valt aan. Eabani lijk uit.
 Hij stond veel te dicht bij zijn giftige snuit
 Nu heeft hij hem vast. Bei hij laat ook weer los
 Hoe vreselijk sterk is die grote kolos!

Eabani: Kom broeder. Ik weet hoe we samen nu winnen.
 Ik pak hem van achter en zal ook beginnen
 Dan sla jij van voren tussen hals en de horens.
 (ze doen het)

Gilg: Het plan is gelukt. Neem het hart van het beest
 En schenk het Sjamasj die onze helper is geweest.

Tsjtar: Wee over Gilgamesj, die de Hemelstier doodde.

Eabani: Hier is zijn tong, als sieraad mooi en in de mode.
 (Hij werpt de tong naar Tsjtar op de muur)

Tsjtar: Wee over Gilgamesj en zijn vriend
 Zij hebben beiden mijn wraak verdiend.

(Samen in triomftocht naar de stad)

Volk

Wie is de heerlijkste onder de mannen
 Wie is de geweldigste onder de helden?
 Gilgamesj is de heerlijkste onder de mannen.
 Gilgamesj is de geweldigste onder de helden.

(Iedereen juicht de helden toe terwijl ze weggaan)

7e scène. (in het paleis)

Eabani: (In bed) O Gilgamesj vriend en broeder
 Luister naar mijn droom.

Ik zag de Goden zitten bij de gevallen cederboom
 De Goden, hoor, zij spraken lang over ons mijn vriend
 Ze zeggen dat één van ons de dood ^{heeft} bevriend
 Wij mochten Chembaba niet doden en ook niet de hemelstier.
 En nu ben ik getroffen door de adem van dat dier.
 Ze zeggen dat ik moet sterven.

Gilg:

O broeder waar ga je dan heen?
 haat mij je toch helpen genezen. O laat mij niet alleen.

Eabani:

Zelfs Sjamasj kan ons nu niet meer helpen
 Want de Goden zijn boos ook op hem.

Gilg:

Ach wie kan er mijn tranenloed stelpen
 Wie bevrijdt er mijn hart uit de klem?

Eabani:

Mijn vriend, ik zal roemloos heen gaan
 Want ik sterf niet in het gevecht
 Neem voor het laatst mijn vriendschap aan
 Voor dat ik in de aard' wordt gelegd.

Gitg :

Wij hebben Choembaba vastlagen
 Het hart uit de stier gedragen
 Vaak gingen wij samen op jacht
 Waar is nu je leven en kracht?
 Eabani laat mij niet alleen!
 Eabani ga nu nog niet heen!

Volk :

Zo riep hij, de koning van Deroek
 Toen zijn vriend van hem weg was genomen
 Zo is hij al roepend en huilend
 In de stad bij de priesters gekomen
 En vroeg hun wat dood is en leven
 Zij konden het antwoord niet geven
 Toen verliet hij de stad om te zoeken
 Naar het raadsel van leven en dood
 Het antwoord is nog niet gevonden
 Hee dat raadsel is nog even groot.

...Doek.

De rolverdeling

De beide hoofdrollen Gilgamesj en Eabani waren snel duidelijk.

Gilgamesj werd gespeeld door een jongen die een sterke eigen idee heeft van hoe de maatschappij (de klas) moet functioneren en er zwaar aan lijdt als het anders loopt.

Eabani werd gespeeld door een meisje dat grote waarde hecht aan eerlijkheid, openheid en trouw. Zij heeft een astmatische constitutie. Zij wilde zelf de rol van Eabani spelen zodra ze het verhaal in de adventstijd gehoord had.

Ishtar : een meisje dat volgens regels en wetten van "voor wat, hoort wat" leeft en vaak diep verontwaardigd is over haar aangedaan onrecht. Verder is ze onreker over haar eigen mogelijkheden, mooi en een beetje koket.

Priesteres : een aanvankelijk verlegen meisje dat langzaam uit haar schulp kriipt.

Raadgever : een vrolijke openhartige jongen, die grote angst kent. Zijn gevoelens zijn hem altijd bewust gemaakt. Hij is goed in het verwoorden ervan en ziet sociale verhoudingen heel scherp.

- Anoe : een jongen, geremd in zijn zieleontwikkeling door een overmatig snelle lichamelijke groei en rijping. haat hem zich verplaatsen in iets echt groots om hem zo meer gevoel van eigenwaarde te geven.
- 1^e Jager : een renuwachtige jongen, onzorgvuldig in zijn schoolwerk, slechte fijne motoriek. Zeer zorgvuldig in technisch knutselen. Hij heeft een voedselallergie, waardoor hij verkeerd eten zijn grenzen niet meer kent.
- Choembaba : een goedmoedige stordewas, die "in geval van nood" geneigd is het recht in eigen hand te nemen. Hij erkent een paar mensen als autoriteit. Kontakt storing door syndroom van Gilles de la Tourette. Hij is vaak handtastelijk en bijna altijd vies. Deze twee gegevens vormen zijn "monster".
- Wachter : een dromerige jongen, die langzaam ontwaakt, goed is in één sport en met andere zaken veel moeite heeft.
- 2e Jager : een jongen met een sterk minderwaardigheidscomplex, een beetje eenzaam. Hij is zeer gevoelig en zachtmoedig van aard. Zijn grove motoriek is zeer behendig, zijn fijne motoriek slecht ontwikkeld. Hij

heeft veel gevoel voor humor.

Hemelstier : een jongen die laat in zijn tiende jaarscrisis is gekomen. Af en toe is hij brutaal en schiet daarin een beetje door. Verder is hij een stil, wit "kosmisch" kind met een goede intelligentie.

Volk en : meisjes en jongens die hierin goed moeten sac-
cwinden om te verken, een beetje mogen opscheppen, huj-
ven en kerketteren.

Palaiswachter: een nieuwe jongen, nog onwennig en stil.

Elke kind had een rol die bij hem of haar paste en waar het iets aan kon ontwikkelen. Dit bleek ook bij de uitwerking.

Het proces van iets buiten je zetten en je er toch in verplaatsen, was voor sommigen een bevrijding en voor anderen een zeer moeilijke opgave. Hoe dat proces verliep en of de spelers er iets door ontwikkeld hebben wordt in de volgende hoofdstukken beschreven.

Het oefenproces

In het begin (± 2 weken) hebben we ons beperkt tot het leren van de tekst. Na de rolverdeling las elke de eigen rol. Het was voor de meesten erg moeilijk om enige emotie passend bij de inhoud van de tekst in hun stem te leggen, ook voor hen die het leren technisch goed beheersen. Door middel van het spel in de klas hebben we dat geoefend. Spelend lukte het beter, omdat daar door ook duidelijker werd waar het om ging, wat de situatie was. Hieruit blijkt dat van velen het voorstellingsvermogen slecht ontwikkeld is. Een tekst zonder plaatjes, zonder actie of gebaar, blijft al gauw iets abstracts. Het gaat niet leven. Dit is een probleem waar vooral kinderen met een kleinhoofdige tendens mee te kampen hebben en die kinderen hebben in mijn groep dan ook de overhand.

Hun fantasie heeft niet genoeg in hun voorstellingsvermogen. Zij zijn wakker voor de concrete werkelijkheid maar missen (daardoor?) het vermogen zich sterk in hun fantasie in te leven. Een enbeling heeft het zelfs zo sterk, dat hij alles dat niet in zijn belevingswereld past (ook geschiedenis) afwijst met de, in dit geval, afwijzend denegerende opmerking: "Sprookjes." Het toneelstuk hoefde hij niet

als waarheid op te vatten, dus daarmee had hij geen moeite. Na zes weken kenden de meeste spelers hun rol en begon de zomervakantie. De mogelijkheid om het voor de vakantie te spelen was er niet, waardoor de gote gewaagd moest worden het stuk een tijd te laten liggen. Er hoefde niet met rollen geschoven te worden en de eenheid van de klas zou niet doorbroken worden. Na de vakantie zou iedereen weer terug komen met nog een nieuwe jongen er bij. Hoe zouden ze na zes weken de draad weer oppakken? De omstandigheden leken optimaal en ze waren het ook, bleek aan het begin van het nieuwe schooljaar.

Als een eenheid vertrouwd met elkaar, met een gezamenlijk doel voor ogen begonnen we opnieuw aan Gilgamesj en Eabani. Slechts een paar kinderen kenden hun rol nog niet. Een paar meer waren onzeker op de planken. Hoe er gespeeld moest worden liet ik ze zelf uitvinden. Welk gebaar past bij welke emotie? Een enkele keer deed ik het voor. De plaatsen op het toneel bepaalde ik als regisseur.

Wat deed ik nog meer? Iedere keer weer probeerde ik door het verhaal beeldend te vertellen en situaties te schilderen die herkenbaar waren voor de spelers in hun dagelijks leven, ze een idee te geven van de

gevoelens of situaties waar ze op moesten reageren en inspelen. Zo probeerde ik hun inlevingsvermogen te vergroten, te stimuleren. Het werken aan de decors droeg daar een behoorlijke steun aan bij. Een poort is pas een poort als die er staat. Slechts een paar kinderen hadden het vermogen de poort en stad te zien in hun verbeelding. Zij wisten anderen er dan ook op dat ze door de muur liepen of dat ze ernstig hun hoofd stotkten. Een verdwaasde reactie vol onbegrip was de oorsprong van zulke opmerkingen.

De spelers, hun rol en ontwikkeling.

Tot op het laatste moment was het voor sommige kinderen onduidelijk wanneer ze op moesten komen. Er kwamen een aantal maar moeilijk tot handelen en acteren. Ook wachtten er een paar met spelen tot de generale repetitie en de opvoering voor de ouders, want dan pas was het echt. Dat anderen daardoor tegenover situaties verder geplaatst die totaal onverwacht waren drong niet tot de hoofdrolspeler die dit met name deed, door. Zijn tegenspeelster kreeg dan ook door bedruisdheid de slappe lach op de uitvoering. Hij heeft het verband nooit gelegd. Volgens hem deed hij het enig juiste: op het moment supieme goed spelen. De repetities waren daarvoor te onbelangrijk. Mijn aanwijzingen keer op keer herhaald bracht hij uiteindelijk glansrijk in praktijk.

Hoe hebben de anderen het er vanaf gebracht?

Eabani had er moeite mee in haar rol te blijven. Ze was wel eens afgeleid maar had de juiste sfeer van de rol meteen te pakken. Ook de moeilijke momenten zoals het sterven kon ze aan. Ze had wel last van anderen die niet tegen de stilte en intimiteit van het ogenblik konden.

Voor haar was de vriendschap het belangrijkste. In

haar getuigschrift spreuk staat de liefde centraal ook een verbintenis. Hopelijk leert ze zich op deze manier aangemoedigd steviger met haar eigen levenssituatie te verbinden. Iemand met astma heeft moeite van binnen naar buiten te treden, die verbinding te leggen. (Dit schooljaar heeft ze er veel minder last van gehad dan het vorig schooljaar ('92-'93).) Bij haar is dat heel sterk. Van buiten naar binnen, snoepen, eten, willen hebben, bepaalt voor een groot deel haar verhouding tot de wereld. Weggeven kan ze heel moeilijk, maar ze begint het te ontwikkelen.

Een voorbeeld van een uitgesproken "kleinhoofdig" kind is één van de jagers. Zelf zeer milieubewust en vegetarier, zal hij dit beroep nooit kiezen. Hij had er dan ook moeite mee zich in deze rol te verplaatsen en zijn tekort te verantwoorden tegen zichzelf. Dat hij zichzelf niet speelde en dat hij niet angesproken zou worden op zijn op het toneel gesproken woorden, drong maar langzaam tot hem door en moest uitgelegd, verklaard worden. Bij hem was er geen vanzelfsprekende fantasie, die hem even jager liet spelen. Misschien zijn kleinhoofdigheid en fantasie-arm geen synoniemen, ze hebben wel degelijk in geval van beide jagers uit mijn klas met elkaar te maken. Ook de tweede jager heeft zichzelf overwonnen en overtuigd de rol op de planken gezet. Hij bracht zichzelf tot onder-

doornigheid en gevormdheid, een overwinning voor hem persoonlijk. Haten we eens gaan kijken hoe het de groothoofdigen is vergaan.

Een van hen was de wachter voor het woud van Choembaba. Ook Choembaba zelf kwam tot de groothoofdigen gerekend worden, maar zijn problematiek is zo complex dat ik bij hem geen eenduidige karakteristiek kan ontdekken.

De wachter had weinig moeite met het leren van zijn rol. Bij hem lag het probleem bij het op tijd handelen. De scène was moeilijk te regisseren. Terwijl Eabani en Gilgamesj op de wachter afgingen moest hij zijn tekst roepen, een tegenaanval inzetten en vervolgens getroffen ter aarde storten. Hij was daar zelf meestal niet tevreden over, want het kostte veel tijd en zijn aanvallers kwamen te snel. Wachterheid was geboden en vooruit denken op wat er te gebeuren stond. Dat lukte hem alleen met hulp en veel moeite. Bij hulp barstte hij soms uit: „Ik weet wel wat er gebeuren moet, maar het lukt niet! Het is zo moeilijk. Ik word er zo moe van.“ Zijn hele houding was daar dan ook naar, met hangende schouders en ingerakte gestalte.

Uiteindelijk lukte het goed op de uitvoeringen (door de extra spanning?) Hij moest wakker zijn terwijl hij het van nature niet is. Hij ontwaakt me op verschillende fronten. „Ploteling“

hem hij lezen en schrijven. Het tempo ligt nog laag, maar al
knom veel hoger dan drie jaar, zelfs dan één jaar geleden. Hij
is nog steeds gauw vermoeid. De oorzaak is niet goed te vinden.
Een kind dat een kosmische gesteldheid heeft, heeft zich
moeten inspannen om de hemelstier te spelen. Alleen daad
en nog krachtig ook, was een hele opgave en moeilijk te
realiseren voor hem. Of hij door deze inspanning steviger op
de grond is komen te staan betwijfel ik. Hij is iets walken-
der in de sociale omgang met de andere kinderen van de
klas. Zijn belangstelling gold lang alleen jongere zusterige
kinderen.

Het volk moest wat hijerig, maar ook bang en soms toege-
wijd reageren op de hoofdrolspelers. Ze moesten het in ieder
geval eens zijn en samen proberen hun teksten tot een een-
heid te laten samensmelten. Een paar konden zich daan
snel in vinden, maar de rest moest ook mee. Met behulp van
toneeltechnische aanwijzingen en eindeloos oefenen lukte dat
redelijk. Een aantal moesten zich om dat te bereiken, bewust
terughouden en anderen ruimte geven.

Dat proces is doorgegaan in de klassikale lessen, groepsge-
sprekken e.d. Er is in de loop van het jaar veel in bereikt,
maar dat wil ik slechts voor een deel aan het toneelstuk

toeschrijven. Ook de Romeinse wetten en de getuigschriftspreekers,
die de leerlingen tot de Kerstvakantie hebben opgeregd, hebben
er toe bijgedragen dat het een veel meer innerlijke houding
werd van de kinderen om naar elkaar te luisteren en anderen
ruimte te geven.

Een spreuk die daar volgens mij rechtstreeks mee te maken
heeft wil ik hier vermelden.

De kinderen van Isarno,
Zij waren elkander trouw.
De ruie was snel vergeten
In het woeste Noorderwoud.

De ondoordachte dingen
Die ooit eens waren geregd,
Zij waren snel vergeven.
Hun band werd trouw en hecht.

Zij hadden elkaar daar nodig.
Elke droeg zijn steentje bij.
De kinderen van Isarno,
Zij leefden moedig en vrij.

Het werd geschreven n.a.v. het boek "Merlijn en de heldenkinderen."

Getuigschrift spreken

Getuigschriftspreken schrijf je omdat je het belangrijk vindt dat de klas of dat kind een bepaald aspect van een verhaal een tijdje bij herhaling nog eens te horen krijgt en zich er zo weer even in verplaatst.

Het vriendschapsthema, de ruzies die de klas zo vaak leisterden in het vorig schooljaar ('92-'93), vonden hun weerklank behalve in het toneelstuk, in getuigschriftspreken. Daarvoor diende het verhaal van Achilleus. Het moment dat hij Agamemnon zijn trouw opzegt en hem nog harder afvalt dan de Goden gedaam zonden hebben, was bestemd voor de leerling die "voor wat, hoort wat" in haar vaandel droeg. Ze was vaak in ruzies verwickeld door die opstelling.

Het moment dat Achilleus Agamemnon te lijf wil gaan, maar tegengehouden wordt door Pallas Athena, was bestemd voor het kind dat het recht in eigen hand nam door er op te slaan of van zich af te bijten, als hij in het nauw werd gedreven.

Beide leerlingen en ook de algemene houding in de klas, zijn ten gunste veranderd in de loop van het schooljaar. Een feit is dat de ruzies die de sfeer in de klas zo vaak verpestten, nauwelijks meer voorkomen.

"Strijden?! Nee voor jou niet meer.

Jij bent niet langer meer mijn Heer.

Veroverd heb ik goed en goud

dat alles aan jou toevertrouwd.

Nu neem je 't liefste van mij af.

Ik vecht niet meer, dat is je straf.

En zonder mij zal je nooit winnen

Ga maar een ander spel beginnen!"

Toen trok hij zijn zwaard. Agamemnon was bang

Maar wie hield Achilleus' vuisten in bedwang

't Was Pallas Athena. Zij gaf hem oec raad:

"Held sla niet toe, maar praat!"

Afronding

Samenvattend kan ik concluderen dat het spelen van dit toneelstuk een positieve uitwerking heeft gehad op de sfeer in de klas. Veel kinderen zijn een stapje verder gekomen in hun ontwikkeling. Bij een aantal is echt aan te tonen dat hun rol en het hele oefenproces daar een stevige bijdrage aan hebben geleverd. Van anderen kun je dat niet zeggen.

De getuigschriftspreuken hebben naar mijn mening hun invloed ook laten gelden. De klas is veel harmonieuzer. Dat komt de verhouding van velen ten goede. De kleinhoofdige tendens in de klas heeft mij gedwongen tot een bepaalde aanpak van het oefenproces, veel situaties opnieuw beschrijven en door hedendaagse meer behende situaties vervangen, om ze beleefbaar te maken. Ook moesten de rollen al in een vroeg stadium verdeeld worden, zodat de spelers lang de tijd hadden, zich daarmee te verbinden. Ik weet nu dat ik bij het volgende stuk, erg veel aandacht moet besteden, liefst in de voorbereiding, aan het ontwikkelen van het inlevingsvermogen van de kinderen. De uitvoering hebben de kinderen ervaren als een groot succes. Ze wilden gelijk weer een nieuw stuk instuderen.

Achilleus je boosheid moet nu toch bedaren
Je wrok en je woede, ach laat ze toch varen!
Je vrienden en broeders zij worden gekweld!
Ze hebben je nodig in 't oorlogs geweld!

Helps de Goden zo fel in hun boosheid,
Zijn bereid om zich milder te tonen
En vergeving voor misdadaad te schenken
En zou jij dan de Koning nog honen?

Jij alleen jij kan de vijand verstaan!
Voor jouw zwaard en jouw kracht vlucht elke Tro.

Natuurlijk kan ik nu zeggen dat alle positieve ontwikkelingen te danken zijn aan het toneelstuk en de spekken, maar dat zou ernstig kortzichtig zijn.

Velen van hen zijn in de prepuberteit gekomen. Meisjes beginnen te daveren met verliefdheden (verig jaer ook al, maar nu met plezier en toen in lijdraamheid). Ze plagen elkaar maar lieve lust, maar worden er niet meer ongelukkig van. Ze zijn steviger. Ook de jongens doen daar in mee. Het zijn normale dingen geworden en vriendschappen zijn minder wankel. Ook de leerresultaten van een aantal schieten omhoog.

De gevoelige Grieken zijn standvastige Romeinen geworden.

4 - 4 - '94

Heleen van Boeschoten